

СУ „Св. Климент Охридски“

Богословски факултет

СТАНОВИЩЕ

от **Доцент д-р Костадин Кирилов Нушев**

Богословски факултет, СУ „Св. Климент Охридски“

за дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на тема:

„Религиознапедагогически аспекти при преподаването на Библията в часовете по Български език и литература в гимназиалната степен на образование“

Област на висшето образование: Хуманитарни науки

Професионално направление: 2.4. Религия и теология

Научна специалност: Религиозна педагогика

Име на дисертанта: Чавдар Костадинов Спасов

Представеният за публична защита дисертационен труд на дисертанта Чавдар Спасов е разработен в програма за докторантура на самостоятелна подготовка към Катедра „Практическо богословие“ на Богословския факултет в Софийския университет под научното ръководство на проф. д-р Божидар Андонов. Дисертационното изследване е разработено в рамките на научната специалност и методологичното поле на *Религиозната педагогика*. Темата на дисертацията е актуална за българската богословска наука и за изследването на религиозното обучение в съвременното българско училище, а нейната научна разработка допринася за конкретизиране, разширяване и задълбочаване на изследванията в областта на многообразието на практиката на Религиозното образование, дидактиката и методиката на Религиозното обучение, духовната просвета и нравственото възпитание на учениците в системата на общото образование със специален акцент по-конкретно върху гимназиалната степен на българското училище.

1. Данни за докторантурата, дисертацията, автореферат и публикации.

При обучението и научната работа на докторанта по темата на докторското изследване, и в хода на процедурата по вътрешно обсъждане и защита на дисертационния труд, са изпълнени необходимите задължителни законови и академични изисквания и не са допуснати нарушения на Правилника и законовите норми на Закона за развитие на академичния състав. Дисертационният труд отговаря на общите изискванията на закона за докторско изследване, съдържащо необходимите структурни компоненти, емпирични изследвания, приноси моменти и отпечатани научни публикации във връзка с темата на изследването. Дисертантът е обобщил и представил в научнообоснована форма в своя дисертационен труд своя собствен педагогически опит и постигнати резултати от

дългогодишна преподавателска работа и учителска практика във връзка с разработен от него модел за преподаване на Библията в програмата по Български език и литература в гимназиалната степен на обучение.

Дисертацията е с обем от 213 страници, съдържа предговор, увод, три глави, заключение, приложение и използвана литература. Предметът и проблемната област на изследване, разработени в рамките на темата на докторската дисертация, са плод на собствен педагогически опит и иновативен модел за преподаване на знания за Библията и Християнството, които са апробирани от автора в рамките на учебната програма и съществуващи учебни дейности в училищна среда. Текстът и съдържанието на дисертационния труд са разработени в рамките на добре подготвен и логически изграден план с оглед на темата и съдържанието на научния труд, а изложението е оформено в добър богословски стил и език. В хода на изследването са приложени богословски и други педагогически и емпирични методи на изследване, които отговарят на спецификата на изследвания проблем и допринасят за по-цялостно представяне на обекта на докторското проучване. Налице са необходимия брой научни публикации (3 бр.) по темата на дисертацията, които демонстрират конкретни резултати от предприетото теоретично изследване, наличие на конкретни резултати и обобщени емпирични наблюдения и свидетелстват за постигнати научни и практически постижения на докторанта в областта на педагогическата работа. Авторефератът на дисертационния труд отразява в общи линии коректно съдържанието и представя основните тези, структура, резултати, изводи и приноси моменти на докторското изследване.

2. Научни приноси на дисертационния труд

Темата, предметът, и проблемното поле на дисертационното изследване, обхващат важни и актуални за религиозната педагогика, методика, дидактика и практика на християнско религиозното образование в България чрез конкретни въпроси за същността, характера и междупредметните връзки с оглед на възможностите за християнско образование в съвременното българско училище. Използвана е актуална и релевантна богословска, научна и изворова литература, а при изследване на предмета и обекта на дисертационния труд е приложена комплексна богословска и религиозно-педагогическа методология. Приложените богословски и религиозно-педагогически методи отговарят на предмета, обекта, целите и задачите на дисертационното изследване и представляват релевантен инструментариум за теоретичен анализ и научна разработка на изследваните проблеми. Резултатите от изследването допринасят за обогатяване на научните и емпиричните изследвания в областта на съвременната духовно-просветна, възпитателна и християнска образователна дейност в българското училище като осветляват редица важни и актуални въпроси от религиозно-педагогически характер. Дисертантът аргументира своите тези като демонстрира своя иновативен педагогически модел чрез систематичен подход към проблема за преподаването на Библията в програмата по българска литература. Той разкрива последователно и убедително своя педагогически замисъл и обобщава преподавателския опит като предлага и емпирични доказателства за редица от своите изходни хипотези и твърдения.

Практическите изводи от изследването имат важно значение за развитие на съвременните методи на религиозно обучение в училище, за християнското възпитание в рамките на образователната система, за църковната практика на катехизация и общото християнско религиозно образование с оглед на особеностите на образователната система в съвременния секуларен и пост-модерен културен контекст и актуалните предизвикателства пред българското училище и християнското нравствено възпитание на подрастващите чрез обучението по Религия. Дисертационното изследване е изградено върху широка и адекватна теоретична и емпирична основа по отношение на обекта на проучването, чрез привличане на релевантна първична богословска и научно-критична литература, емпирични данни от анкетни проучвания и религиозно-педагогическа книжнина. Съчинението е структурирано в съдържателно и композиционно отношение според възприетите задачи на научно-теоретично и емпиричното проучване на основните педагогически принципи и фактори на християнското библиейско богословие и религиозно образование във връзка с литературознанието и обучението по българска литература в съвременното българско училище.

3. Критични забележки и препоръки

Наред с посочените добри страни и приноси моменти в дисертационния труд следва да се отбележат и някои критични забележки и препоръки, които в по-голямата си част имат технически и редакционен характер.

1. При представяне на личната мотивация за избор на темата и оформяне на *Предговора* на дисертационния труд е необходимо тази първа част от структурата на представения текст да бъде подписана от автора.

2. Основните точки и параграфи на *Автореферата* е необходимо да се оформят със стандартните заглавия според възприетия научен и академичен модел за представяне на съдържанието на дисертационния труд.

Посочените забележки и препоръки имат редакционен и технически характер и не отнемат от достойнствата на дисертационния труд и приносните моменти на изследването.

4. Заключение

Изводите и приносните моменти на дисертационния труд свидетелстват за сериозност и задълбоченост на изследването, за обосноваване на научен интерес, систематичен подход към темата и адекватност на получените резултати. Въз основа на посочените достойнства и приноси моменти на научното изследване и на направените критични забележки и препоръки, оценявам предложената за публична защита докторска дисертация на Чавдар Костадинов Спасов като успешно изпълнен научен и изследователски труд, който отговаря на изискванията на закона и правилника. Подкрепям с положителна оценка и препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на кандидата образователната и научна степен „доктор“ по научното направление 2.4. Религия и теология и ще гласувам с положителен вот.

26. 05.2022 г.

Доц. д-р Костадин Нушев.....